

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องกาถิ นมิตต่าง ๆ

นางสาวจิรวรรณ คงจิตต์

ศูนย์วิทยพัทพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร ปริณญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-311-9

010683

I15339506

A COMPARATIVE STUDY OF VARIOUS VERSIONS OF KAKI

Miss Jirawan Kongchit

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องกาถิ ฉบับต่าง ๆ

โดย

นางสาวจิรวรรณ คงจิตต์

ภาควิชา

ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์วัชร รมยะนันท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... *สุประคิษฐ์ มุนนาค* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ศักดิ์ศรี แย้มนัคคา* ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนัคคา)

..... *วัชร รมยะนันท์* ..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์วัชร รมยะนันท์)

..... *อารดา กิระนันท์* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารดา กิระนันท์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องกาพย์ ฉบับต่าง ๆ
ชนิดนิพนธ์   นางสาวจิรวรรณ คงจิตต์
ภาควิชา   ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์วชิร รมยะนันท์
ปีการศึกษา   2527

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมและศึกษาเรื่องกาพย์ในประเทศไทย ทั้งที่เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วและวรรณกรรมร้อยกรอง เพื่อให้เห็นถึงความแพร่หลายของเรื่อง และเปรียบเทียบเรื่องกาพย์สำนวนต่าง ๆ ว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

จากการศึกษาพบว่าเรื่องกาพย์เป็นเรื่องที่แพร่หลายมากเรื่องหนึ่ง มีปรากฏทั้งในรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องกาพย์ที่เป็นร้อยกรองนั้นแต่งด้วยคำประพันธ์หลายรูปแบบ ได้แก่ กลอน กาพย์ คำฉันท์ กลอนสวด และลิลิต ส่วนร้อยแก้วได้แก่ชาดกในพระไตรปิฎก แหล่งที่พบเรื่องกาพย์มากที่สุด คือภาคกลาง รองลงไป คือภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ไม่พบในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เรื่องกาพย์ที่มีที่มาจากนิบาตชาดกในชุดทศนิกาย พระสุตตันตปิฎก ในพระไตรปิฎก เมื่อทวีไทยนำเรื่องราวมารวบรวมในรูปแบบต่าง ๆ หลายสำนวน จึงเกิดความแตกต่างในคานเนื้อหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนรายละเอียดของเรื่องในเหตุการณ์เดียวกัน และในเหตุการณ์บางช่วง และความแตกต่างอันเนื่องมาจากการเพิ่มความซึ่งมีทั้งการเพิ่มเหตุการณ์และเพิ่มเรื่องย่อย

ในคานลักษณะการแต่งพบมีความแตกต่างกันในเรื่องกลวิธีการแต่งและการใช้ภาษาอันเนื่องมาจากรูปแบบการแต่ง และความต้องการแสดงออกซึ่งความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ของกวี

ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรจะศึกษาวรรณกรรมที่มีที่มาจากนิบาตชาดกเรื่องอื่น ๆ เพื่อความแพร่หลายในวรรณกรรมไทย

Thesis Title   A comparative Study of Various Versions of Kaki
Name   Miss Jirawan Kongchit
Thesis Advisor   Professor Vacharee Ramyanadana
Department   Thai
Academic Year   1984

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to collect and make a comparative study of the different versions of Kaki in Thailand, both in prose and poetry, and to study its popularity among the Thai people.

The results show that it is one of the most popular stories in Thailand. It is written both in prose and poetry. Kaki appears in many different poetic forms: Klon, Kab, Khamchan, Klonsuat, and Lilit. The prose versions are in the form of Jātata. The versions of Kaki are most popular in the central part of Thailand. It also enjoys popularity in the South and the East, but not found in the North and the Northeast.

The story of Kaki is originated from Nipāta-Jātaka in Khuddaka-Nikāya which is in Suttantapitāka of the Tri-Pitāka. The different versions are different in content because of the changes in details in the situations and the expansion of both situations and sub-plots.

As for style, there are some differences in the methods of writing and choices of words, which resulted from the differences in forms, and the writer is desired to show his poetic ability.

A suggestion for further study is that other stories which are derived from Nipāta-Jātaḥa should be examined in order to explore its popularity and influence on Thai literature.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่ ช่วยแก้ไข
ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ของ ศาสตราจารย์วัชร รมะนันท์ อาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอันหาที่สุดมิได้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอ
กราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

อนึ่ง หากไม่ได้คำแนะนำและตรวจแก้ไขของ รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี
แย้มนัคคา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารดา กิระนันท์ งานชิ้นนี้ก็คงจะไม่สำเร็จ ผู้
วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบรรดาคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณา
ให้ข้อคิดเห็นและช่วยเหลือในเรื่องข้อมูลต่าง ๆ จนงานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี แม้ผู้วิจัย
จะมีได้เอยนามก็ขอให้รับทราบถึงความขอบพระคุณอย่างสูงของผู้วิจัยด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยเป็นกำลังใจ เอาใจใส่
และให้ทุนอุดหนุนการศึกษาโดยตลอด และขอขอบคุณน้อง ๆ และเพื่อน ๆ ที่คอยเป็น
กำลังใจ และช่วยเหลือให้งานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จบริบูรณ์

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ.
กิตติกรรมประกาศ	ข.
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	3
สมมติฐานในการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 ความแพร่หลายของเรื่องกาก็	4
วรรณกรรมรอยแก้วเรื่องกาก็	5
ชากก	5
วรรณกรรมรอยกรองเรื่องกาก็	9
1. กลอน	9
ก. กลอนอาณ	9
ข. กลอนบทละคร	14
ค. กลอนสี่กัวา	16
ง. บทมโหรี	18
จ. แห่เครื่องเล่นมหาชาติ	20
ฉ. เพลงกล่อมเด็ก	21
2. กาพย์	26
ก. กาพย์เห่เรือ	26
ข. บทเห่กล่อมพระบรรทม	29

3.	คำฉันท์	30
4.	กลอนสุภาพ	32
5.	ลิลิต	34
บทที่ 3	การศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาเรื่องกาพย์	37
1.	โครงเรื่อง	38
2.	แกนเรื่อง	39
3.	เนื้อเรื่อง	40
ก.	การเปลี่ยนรายละเอียดของเรื่อง	41
1)	การเปลี่ยนรายละเอียดในเหตุการณ์ เดียวกัน	54
ก)	การเปลี่ยนรายละเอียดในสาเหตุ ของพฤติกรรม	54
ข)	การเปลี่ยนรายละเอียดในวิธีการ	58
2)	การเปลี่ยนรายละเอียดในเหตุการณ์บางช่วง	65
ก)	ตอนเริ่มเรื่อง	66
ข)	ตอนที่ เป็นชอชอ	67
ค)	ตอนปิดเรื่อง	71
ข.	การเพิ่มความ	72
1)	การเพิ่มเหตุการณ์	85
2)	การเพิ่มเรื่องย่อย	88
4.	ตัวละคร	90
5.	สถานที่	96

บทที่ 4	การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการแต่งเรื่องกาพย์	98
1.	กลวิธีการแต่ง	98
ก.	การแต่งแบบนิทาน	98
1)	กลวิธีเล่าเรื่อง	98
2)	กลวิธีดำเนินเรื่อง	100
ก)	การเปิดเรื่อง	100
ข)	การดำเนินเรื่อง	106
ค)	การปิดเรื่อง	111
ข.	การแต่งแบบนำเรื่องราวบางตอนมาขยายความ	116
2.	การใช้ภาษา	117
ก.	การใช้สำนวนโวหาร	117
1)	พรรณนาโวหาร	117
ก)	การพรรณนาความงามของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	119
ข)	การพรรณนาความน่ากลัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	125
ค)	การพรรณนาความยิ่งใหญ่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	125
ง)	การพรรณนาความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละคร ...	128
2)	บรรยายโวหาร	139
3)	เทศนาโวหาร	143
ข.	การใช้ความเปรียบเทียบ	145
1)	ความเปรียบตามอคมคติ	147
2)	ความเปรียบโดยยกอุทาหรณ์	149
3)	ความเปรียบเฉพาะตัวของกวี	151
บทที่ 5	สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ	153
	บรรณานุกรม	155
	ภาคผนวก ก.	162
	ภาคผนวก ข.	170
	ประวัติผู้เขียน	178